

C lin TIMOC
(Muzeul Național al Banatului,
Timi oara)

**Fondatorul Muzeului or enesc din
Reșița, profesorul Octavian Răuț**

Abstract: (Reșița City Museum founder, the Professor Octavian Răuț). The beginnings of the historical and archaeological research in the area of Banat Mountains are closely linked to the name of Octavian Răuț. The teacher was a passionate and self-taught researcher of the land, showing solid knowledge of local traditions and legends, any of the regional languages (Romanian, Hungarian, German and Serbian). Characterized by an encyclopedic spirit, pursuing an assiduous correspondence with prominent academics and researchers of Banat, he managed to establish more valuable collaborations for his studies.

Having a complex training and a formidable inclination towards new sciences which were emerging at that time such as archeology and toponymy, Octavian Răuț was appointed to coordinate the work of the Museum's Founding Committee in Resita city, the main objective being to save the local industrial heritage, of over 150 years. He was also appointed to be the first director of the Banat Mountain Museum and he initiated the first systematic archaeological research in the county, at Berzovia and Ramna, the sites being set up in collaboration with Marius Moga of the Banat Museum in Timi oara. However, the most valuable cooperation resulted from an association with Vasile C. Ioniță. Together they would provide the first major study related to the toponymy of the Banat Mountain Area, the book getting materialized due to thorough research of administrative cadastral Habsburg and Austro-Hungarian maps.

Keywords: toponymy, field research, Banat Mountain, collaboration, museum

Rezumat: Începuturile cercetărilor istorice și arheologice din arealul Banatului Montan sunt strâns legate de numele lui Octavian Răuț. De formație învățător, el a fost un pasionat și autodidact cercetător de teren, bun cunoscător al tradițiilor și legendelor locale, nefiindu-i necunoscute niciuna din limbile regionale (română, maghiara, germană și sârba). Spirit enciclopedist a purtat o corespondență asiduă cu academicieni și cercetători importanți ai Banatului, reușind să lege multe colaborări valoroase pentru studiile sale.

Având o pregătire complexă și o deschidere formidabilă pentru științele noi care se impuneau la vremea respectivă precum arheologia și toponimia, Octavian Răuț este ales să coordoneze activitatea Comitetului de înființare a Muzeului or enesc la Reșița, obiectivul principal fiind salvarea patrimoniului industrial de aici, vechi de peste 150 de ani. Tot el a fost numit primul director al Muzeului Banatului Montan și a inițiat primele cercetări arheologice sistematice din județ, la Berzovia și Ramna, activități realizate în colaborare cu Marius Moga de la Muzeul Banatului din Timișoara. Cea mai valoroasă colaborare însă a fost fructificată cu Vasile C. Ioniță. Împreună ei vor oferi un prim studiu important legat de toponimia Banatului Montan, carte concretizată prin cercetarea minuțioasă a hărților cadastrale și administrative habsburgice și austro-ungare.

Cuvinte-cheie: toponimie, cercetare de teren, Banatul Montan, colaborări, muzeu

Spațiul multicultural al Banatului a adus în prim planul cercetării științifice nu doar probleme interesante de studiat, ci și oameni atașați meseriei, înzestrați cu o capacitate de muncă și de înțelegere a fenomenelor istorice ieșite din comun. Un astfel de om a fost Octavian Răuț, care poate fi considerat printre altele unul din pionierii arheologiei românești și unul din promotorii studiului interdisciplinar al istoriei. De formație dascăl-geograf, pasionat cartograf, bun cunoscător al graiurilor românești și a limbilor: franceză, germană, sârbă și maghiară, numismat-colecționar și bun paleograf, el a putut prin deschiderea sa intelectuală să abordeze teme de cercetare greu accesibile altor specialiști și a

influențat în mod benefic destinele unor tineri cercetători, care la vremea respectivă au găsit în profesorul R uture un sprijin și un colaborator de nădejde. Unii dintre ei sunt azi nume importante în lumea științifică românească precum: dialectologul Vasile Ioniță sau arheologii Gheorghe Lazarovici, Ovidiu Bozu și Adriana Oprinescu¹.

Însă, contribuția cea mai importantă credem noi a avut-o Octavian R uture la crearea Muzeului orașenesc din Reșița, instituție ce va evolua în următoarele decenii devenind azi bine-cunoscutul Muzeu Județean al Banatului Montan Reșița².

Mărturiile celor care au cunoscut anii de început ai muzeografiei bănuțene precum și documentele din bogatul fond de arhivă „Octavian R uture”, aflat azi depozitat la Caransebeș³, vin să întregescă cu informații prețioase felul în care s-a implicat, dascălul din Tirol (localitatea unde activa ca dascăl titular) în alcătuirea și îmbogățirea colecțiilor ce vor sta la baza viitorului Muzeului orașenesc din Reșița.

Născut în 1922 în Banat și terminând facultatea la Cluj (3 specializări: geologie, geografie și istorie), unde a lucrat pentru o scurtă perioadă de timp asistent la specializarea Geologie-Geografie, Octavian R uture, prin pregătirea sa profesională reprezenta o autoritate în județ⁴, a să se explică de ce a fost numit încă de la început (anul 1957), *Președintele Comitetului pentru înființarea muzeului orașenesc*⁵. Contemporan fiind cu academicienii, Constantin Daicoviciu și Alexandru Borza, de a căror prietenie și sprijin colegial s-a bucurat, profesorul R uture a putut lua într-un timp relativ scurt măsurile ce se cereau pentru fondarea Muzeului orașenesc Reșița, fiind *de facto* chiar primul director al proaspetei înființate instituții de cultură⁶.

Carierea sa profesională în domeniul muzeografiei debutează la începutul anilor 60, ai secolului XX, când din poziția de dascăl și director de casă de cultură din Tirol, dar și pentru că era un bun cunoscător al regiunii este chemat de acad. Constantin Daicoviciu, să-l sprijine pe Marius Moga, pe atunci director al Muzeului Banatului Timișoara în efectuarea câtorva săpături arheologice importante, la Berzovia și Ramna, materialul rezultat urmând conform înțelegerii să alcătuiască un prim fond de colecție arheologică pentru viitorul muzeu raional, care se prefigura să se edifice la Reșița. Atunci, în două campanii arheologice, din anii 1961 – 1962, în care elevii coordonați de dascălul de geografie Octavian Răuț au dus greul lucrurilor, au fost sondate arheologic: castrul legionar de la Berzovia și o așezare rurală în localitatea învecinată Ramna, unde la decopertare au fost identificate vestigiile de epocă romană: 4 cuptoare pentru ars ceramică și o interesantă *villa rustica*⁷.

Energia și pasiunea care îl caracterizau pe Octavian Răuț a făcut ca într-un scurt timp cât a fost el director al Muzeului Orașenesc Reșița să strângă din cercetări de teren și din donații de la oameni pasionați de trecutul Banatului, peste 6000 de piese⁸. Măsurile luate pentru strângerea lor au fost următoarele:

¹ Gh. Lazarovici, *Octavian R uture (1922-1994) - necrolog*, în ActaMN 34 / 1, 1994, p. 617-618.

² <http://www.muzeulbanatuluiimontan.ro/index.php/istoric-o-ro>

³ <http://www.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/2013/1278%202013%20Bun%20SJAN%20CS%20Tabel%20date%20in%20cercetare.pdf> (poziția nr. 294)

⁴ N. Bocan, *Mesaj aniversar*, în Banatica 15/1, 2000, p. 9.

⁵ D. Ţeicu, *Muzeul Banatului Montan*, în Banatica 15/1, 2000, p. 5-6.

⁶ *Ibidem*, p. 6.

⁷ Fl. Medeleț, *Contribuții la istoria începuturilor Muzeului din Reșița*, în Banatica 15/1, 2000, p. 14.

⁸ Ţeicu, *op.cit.*, p. 5-6.

- Apel c tre cet țenii Reșiței și a Banatului Montan să doneze obiecte vechi pentru alc tuirea muzeului;
- Efectuarea de cercet ri arheologice în mai multe situri, din epoci diferite, pentru a dezvolta patrimoniul viitorului muzeu;
- C utarea cu ajutorul Consiliului Local Reșița a unui sediu optim pentru viitorul muzeu;
- Organizarea de evenimente culturale (expoziții, conferințe, mese rotunde etc.) pentru a sensibiliza opinia publica asupra importanței unei astfel de instituții de cultură în viața urban a Reșiței;
- C utarea de colaboratori, specialiști pentru a crea un nucleu de angajați competenți ai viitoarei instituții.

Profesorul Octavian R uț era o figură foarte prezentă la periodicele sesiuni de comunic ri științifice ale muzeelor. Comunicările sale pe diverse teme de numismatic , arheologie sau istorie local se remarcu adesea prin bogatul material bibliografic pe care se sprijineau, prin structura și analiza materialului prezentat, din care nu lipseau informațiile inedite, multe din ele culese din teren chiar de domnia sa.

De departe cea mai str lucit colaborare a avut-o cu specialistul lingvist i dialectolog Vasile Ioniță, alături de care a reușit să finalizeze, bazându-se în mare m sur pe ridic rile topografice habsburgice de secol XVIII i XIX, importanta lucrare monografic dedicat toponimelor vechi din Banat⁹, care s-a bucurat de o mare c utare între filologi, lingvi ti, istorici i geografi ai Banatului.

Toate aceste realiz ri s-au f cut cu mari eforturi ținând cont de epoca în care a profesat Octavian R uț, deloc deschisă izvoarelor documentare străine și mai ales datorită originii sale nes n toase, de intelectual-burghez. Imediat dup înființarea muzeului este înl turat din funcția de director de cadrele de partid și se vede nevoit să se întoarcă la postul s u de dasc l în satul Tirol, unde în 1978 î i ia gradul II, dovedind c este un profesor cu reale aptitudini pedagogice¹⁰.

Ostracizarea sa vine și ca urmare a poziției ferme, pe care a luat-o în public împotriva polu rii atmosferei orașului Reșița de c tre combinatul siderurgic, care în epoca comunist , multilateral dezvoltat , în graba îndeplinirii planului cincinal recurgea la tehnologii ieftine, dar învechite de exploatare i care otr veau sistematic prin gazele ce le emanau aerul cartierelor muncitorești, punând în pericol sănătatea cetățenilor.

Marginalizarea sa nu l-a afectat ca i cercet tor i specialist al istoriei i geografiei Banatului fiind prezent și activ la întrunirile specialiștilor din muzeul reșițean și publicând în continuare studii i cercet ri. Dovad a aprecierii sale stau (în fondul s u personal de corespondență) scrisorile primite de la diverse personalități din mediul universitar românesc i din str in tate, prin care i se cere sfatul în diverse probleme de documentare i toponimie b n țeană: Nicolae Bocșan, I. Borcilă, M. Bora, Vasile Ciofu, I. Betissch i dr. Radomi Pleiner din Praga.

Moartea sa prematur , în prim vara anului 1994 a l sat un imens gol în cercetarea istoriei b n țene și a fost mult timp plâns de prietenii i colaboratorii s i¹¹, tocmai pentru c a fost un prieten i un colaborator adev rat, un enciclopedist i un om deschis idelor novatoare i interdisciplinarit ții.

⁹ Octavian R uț, Vasile Ioniță, *Studii i cercet ri de istorie i toponimie*, Reșița, 1974.

¹⁰ M. Od gescu, *Activitatea lui Octavian R uț*, Timi oara, 2010, (lucrare de licență) p. 12 (ms).

¹¹ Gh. Lazarovici, *op.cit.*, p. p. 617-618.